Blogi

Suomen talous on noussut suhdannekuopasta uutena

Suomen talous | 17.09.2018 | Juha Itkonen

KIRJOITTAJA

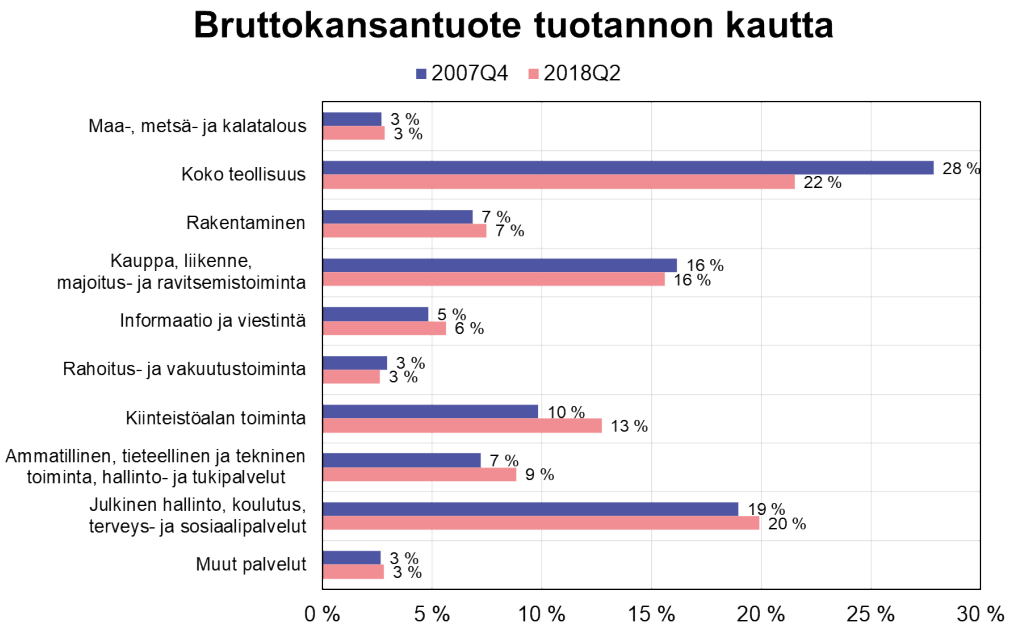

Juha Itkonen

Finanssikriisin jälkeinen taantuma jää Suomen taloushistoriaan poikkeuksellisen pitkänä. Kymmenen ja puoli vuotta siihen meni, mutta tänä vuonna BKT viimein ylitti aiemman suhdannehuipun.

Finanssikriisin jälkeinen taantuma jää Suomen taloushistoriaan poikkeuksellisen pitkänä. Kymmenen ja puoli vuotta siihen meni, mutta vuoden 2018 toisella vuosineljänneksellä bruttokansantuote viimein ylitti aiemman suhdannehuipun, joka ajoittui vuoden 2007 viimeiselle vuosineljännekselle (Kuvio 1).

Kuvio 1.

Lähde: Tilastokeskus.
17.9.2018
eurojatalous.fi

Suomen talous ei ole kuitenkaan palannut ennalleen. Vaikka kakun koko on nyt sama, sen sisältö on hyvin erilainen. Talouden tuotanto syntyy eri toimialoilla kuin aiemmin. Tuotanto käytetään eri tavoin ja tuotannosta saatujen tulojen jakautuminen työntekijöiden ja yritysten välillä on muuttunut.

Tuotanto painottunut palvelualoille

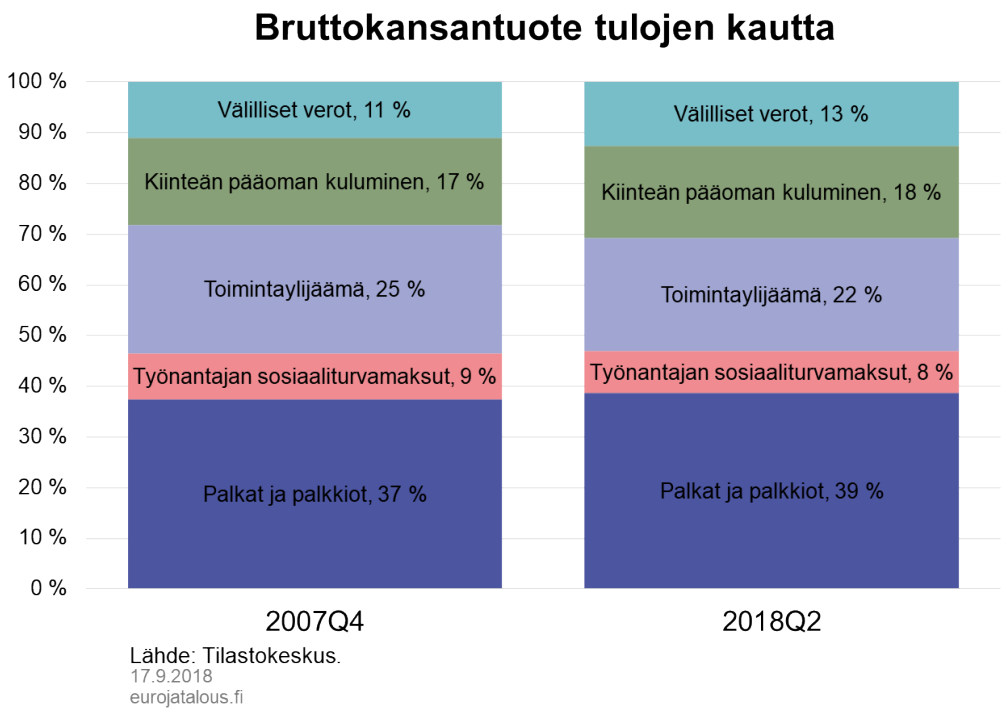
Kymmenessä vuodessa talouden tuotantorakenne on palveluvaltaistunut merkittävästi (Kuvio 2). Palveluiden osuus talouden arvonlisäyksestä on noussut 63 prosentista 68 prosenttiin. Palvelutuotannon osuus on kasvanut erityisesti korkeatasoista osaamista vaativilla aloilla. Informaatio- ja viestintäpalveluiden volyymi on kasvanut jopa 37 % ja toimialan osuus kansantaloudesta on noussut 6 prosenttiin. Osuus on hieman EU-maiden keskiarvoa suurempi (5 %), mutta kuitenkin mm. Ruotsia, Iso-Britanniaa ja Viroa pienempi.

Taantuman seurauksena julkisyhteisöjen tuottamien palveluiden osuus kasvoi yksityisen tuotannon supistuessa, mutta osuus on palannut jo taantumaa edeltäneelle tasolle.

Palveluvaltaistumisen kääntöpuolena teollisuuden osuus taloudesta on supistunut voimakkaasti. Ennen taantumaa neljännes arvonlisäyksestä syntyi tehdasteollisuudessa, mutta nyt enää 18 %.

Sähkö- ja elektroniikkateollisuuden arvonlisäyksen volyymi on 44 % pienempi ja sen osuus taloudesta enää 3 %. Tuotanto on supistunut myös muilla metalliteollisuuden aloilla. Metsäteollisuuden volyymi on supistunut 15 % ja sen osuus taloudesta on pudonnut kolmesta kahteen prosenttiin. Vaikka kemianteollisuudessa tuotannon volyymi on kasvanut jopa 24 % taantumaa edelliseen tasoon verrattuna, tuotannon hinta on samalla laskenut niin, että toimialan paino kansantaloudessa ei ole juuri muuttunut.

Kuvio 2.

Enemmän kulutusta, vähemmän vientiä ja investointeja

Bruttokansantuotteen koostumusta voidaan tarkastella myös kysyntäerien näkökulmasta eli tutkia, miten tuotetut tavarat ja palvelut käytetään. Aiempaa suurempi osuus tuotannosta päätyy kulutukseen (Kuvio 3).

Kotitalouksien kulutusmenojen suhde bruttokansantuotteeseen on noussut taantuman aikana 47 prosentista 52 prosenttiin. Palveluvaltaistuminen näkyy myös kulutuksessa. Palvelujen kulutus on kasvanut samalla kun tavaroiden osuus on hieman supistunut.

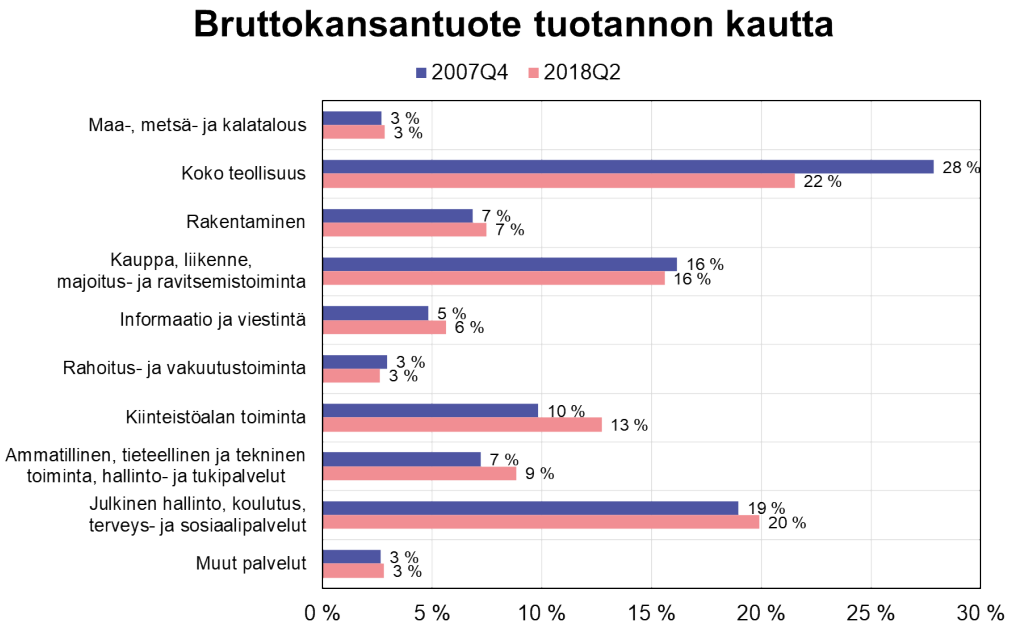
Julkiset kulutusmenot ovat lisääntyneet 21 prosentista 23 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Väestön ikääntymiseen myötä julkisia sosiaali- ja terveyspalveluja kulutetaan aiempaa enemmän.

Investointien suhde bruttokansantuotteeseen eli investointiaste on supistunut 25 prosentista 23 prosenttiin. Supistuminen on peräisin yksityiseltä sektorilta, sillä julkiset investoinnit ovat aavistuksen lisääntyneet.

Osaltaan investointiasteen laskua selittää kone ja laiteinvestointien hintojen lasku. Tuotantovälineisiin investoidaan määrällisesti hieman taantumaa edeltävää tasoa enemmän, mutta suotuisan hintakehityksen ansiosta menojen osuus bruttokansantuotteeseen on supistunut. Rakentamisen osuus on supistunut asuinrakentamista lukuun ottamatta.

Taantuma supisti erityisesti vientiä. Tavaroiden ja palvelujen kaupan tase eli viennin ja tuonnin erotus painui taantuman aikana viidestä prosentista alimmillaan kaksi prosenttia negatiiviseksi suhteessa bruttokansantuotteeseen. Sittemmin suhdeluku on noussut yhteen prosenttiin. Kymmenessä vuodessa viennin suhde bruttokansantuotteeseen on pudonnut 44 prosentista 38 prosenttiin.

Kuvio 3.

Lähde: Tilastokeskus.
17.9.2018
eurojatalous.fi

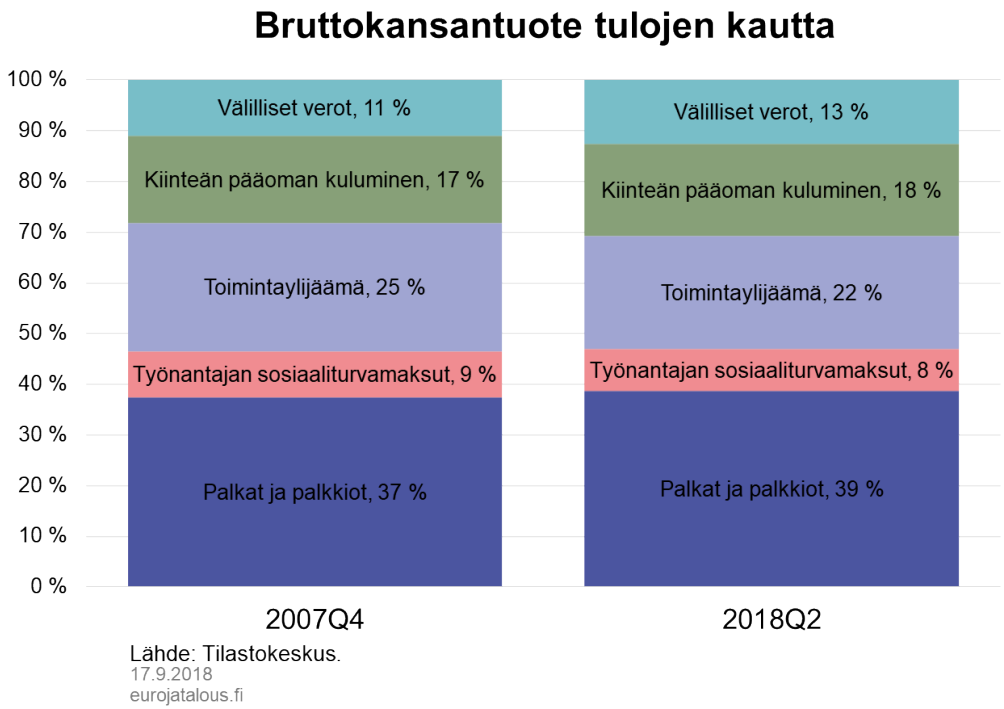
Pääoman osuus tuloista pienentynyt

Kolmas tapa lähestyä bruttokansantuotetta on tarkastella, miten tuotannosta muodostuneet tulot jakautuvat työn ja pääoman välillä (Kuvio 4).

Palkansaajien saamien korvausten osuus bruttokansantuotteesta kasvoi taantumassa yritysten voittojen supistuttua, mutta talouden käännyttyä kasvuun osuus on palannut taantumaa edeltäneelle tasolle. Palkkojen ja palkkioiden osuus on hieman kasvanut samalla kun työnantajien sosiaaliturvamaksujen osuus on pienentynyt, mutta kokonaisuudessaan palkansaajakorvausten osuus on likimain ennallaan.

Toimintaylijää, joka koostuu yritysten voitoista ja pääomalle maksetusta koroista ja muista korvauksista, on supistunut 25 prosentista 22 prosenttiin. Välillinen verotus on hieman kiristynyt, joten julkisen sektorin keräämien tuotantoon liittyvien verojen osuus on kasvanut.

Kuvio 4.

Materiaalinen elintaso yhä alle huipputason

Lopuksi on vielä tärkeä huomata, että vaikka kakun koko nyt ennallaan, sitä on syömässä aiempaa suurempi joukko. Suomen väkiluku on kasvanut vuosikymmenessä 214 tuhannella hengellä. Henkeä kohti laskettu bruttokansantuote, joka voidaan tulkita materiaalisen elintason mittarina, on yhä 3 prosenttia alle huipputason. Tavaroita ja palveluita tuotetaan siis väkilukuun suhteutettuna hieman aiempaa vähemmän.

Lisäksi saman suuruisen bruttokansantuotteen tuottamiseen tarvittiin nyt 66 tuhatta työntekijää enemmän kuin ennen taantumaa. Toisaalta tehtyjen työtuntien kokonaismäärä on samaan aikaan

vähentynyt. Tämä johtuu siitä, että keskimäärin työlliset tekevät kuukaudessa 5 tuntia 15 minuuttia vähemmän töitä kuin kymmenen vuotta sitten.

Jälkikäteen on helppo todeta, että talouden rakenteet eivät palanneet ennalleen. Se, mitä, miten ja kenelle taloudessa tuotetaan, on muuttunut, vaikka talouden koko on ennallaan. Taantuma on takanapäin ja tuleva kasvu luo uusia ennätyksiä talouteen. Vanhan tilalle on tullut uutta.

Asiasanat

bruttokansantuote, taantuma, talouskasvu